

EVET HAKKINDA KONUŞALIM

Aktivistler için kampanya kiti

“Tecavüz kültürü”nden
“onay kültürü”ne geçiş

Bu kampanya kiti, cinsel onay* konusunda konuşmalar başlatmak, bu konudaki tartışmalara katılımı teşvik etmek ve olumlu, hevesli onayın norm haline geldiği ve insanların birbirine ilerlemek isteyip istemediğini sormaktan çekinmedikleri kültürel bir değişime katkı sunmak isteyenler için hazırlanmıştır. Onayın cinsellikten ayrı düşünülmediği; karşılıklı onaya, saygıya ve seks pozitifliğe (cinsellikle ilgili olumlu tutumlara) dayalı bir kültürü inşa etmek isteyen herkes içindir.

Bu kampanya kiti, #LetsTalkAboutYes (#EvetHakkındaKonuşalım) kampanyasının bir parçası olarak Uluslararası Af Örgütü çalışanları ve aktivistlerinin katkılarıyla hazırlanmıştır.

İlk kez Uluslararası Af Örgütü tarafından 3 Mart 2020 tarihinde yayınlanmıştır: Let's talk about Yes: Activist toolkit: Moving from a 'rape culture' to a 'consent culture' - Amnesty International

AI İndeks Numarası: ACT 30/1897/2020

Orijinal Dili: İngilizce

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi
Hacımimi Mah. Kemeraltı Cad. Adahan
No:31 Kat:2 PK:34425 Karaköy-Beyoğlu/
İstanbul

Telefon: 0212 361 62 17-18

Faks: 0212 361 62 19

posta@amnesty.org.tr

Çeviri: Dila Keleş

Son Okuma: Efsun Sertoğlu

Sayfa Uygulama: Ceket Medya

* Cinsel onay, kişinin bir cinsel davranışı yaşamak isteyip istemediğini bilinçli şekilde ve özgür iradeyle ifade etmesidir. Cinsel onay, cinselliğin ayrılmaz bir unsurudur ve sadece cinsel birleşme için değil, tüm cinsel davranışlar için geçerlidir.

Bu kampanya kiti, #LetsTalkAboutYes (#EvetHakkındaKONUŞalım) kampanyasının bir parçası olarak Uluslararası Af Örgütü çalışanları ve aktivistlerinin katkılarıyla hazırlanmıştır. Diğer kaynaklara metin içinde atıfta bulunulmuştur.

#LetsTalkAboutYes kampanyası, onaya dayalı mevzuatın ve onay kültürünün oluşturulması yönünde değişim yaratmak için Danimarka'da başlatılmıştır. Kampanya, "Tecavüzün olmadığı; herkesin cinsel özerklik ve bedensel bütünlüğüne saygı duyulduğu ve değer verildiği bir toplumda yaşamak istiyoruz" diyen farklı örgütler, cinsel şiddetten hayatta kalanlar ve aktivistler tarafından desteklenmiştir.

Kampanya diğer Avrupa ülkelerinde de yayılmakta, farklı ülkelerde cinsel şiddet konusunda yıllardır sürdürülen çalışmalardan ve aktivizmden güç alarak büyümektedir.

Tecavüz, önemli bir insan hakları sorunudur ve yaş, atanmış cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsiyet kimliği veya cinsel yönelim ayırt etmeksizin herkesi etkilemektedir. Ancak kampanya, bu ihlalden daha orantısız şekilde etkilendikleri için kadınlara ve kız çocuklara odaklanmaktadır. Kampanya hakkında genel bilgi almak ve tecavüzün neden önemli bir sorun olduğunu anlamak için bkz: <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2018/11/rape-in-europe/>

#LetsTalkAboutYes kampanyası, tüm cinsiyetlerden ve farklı arka planlardan aktivistleri, yaratıcı kişileri ve gençleri cinsel onay hakkında konuşmaya ve şu katkılarda bulunmaya teşvik etmeyi amaçlamaktadır:

- Gençler arasında cinsel onay konusunda yapılan bilinçli tartışmaların sayısını artırmak,
- Genç aktivistler ve sanatçılarla iş birliğini geliştirmek ve bu tartışmalara katılımlarını artırmak,
- Karşılıklı onay verilmeyen davranışların "cinsellik" değil, "cinsel şiddet" olduğuna dair bilinci yükseltmek
- #LetsTalkAboutYes (#EvetHakkındaKONUŞalım) hashtaginini etkileşimini ve görünürlüğünü artırmak.

Bu kampanya kiti, başta gençler olmak üzere, daha fazla kişinin cinsel onay konusunda kaygı gütmeden, saygılı bir biçimde konuşabilmesi için rehberlik sağlamakta ve kampanyaya ne şekilde katkıda bulunabileceğinize ilişkin öneriler sunmaktadır.

İçindekiler:

1. Ne Yapabilirsin: Gençlerin Kampanyaya Katılımı Nasıl Sağlanır?
2. Yaratıcı Adımlar: Konuşmaları Başlatacak İçerikler Nasıl Üretilir?
3. Onay Nedir: Onay Hakkında Nasıl Konuşmalı (Ve Düşünmeli)?
4. Engelleri Kaldırmak: Mitler Ve Kalıp Yargılar Nasıl Çürütülmeli?
5. Çoğaltıcı Olmak: Konuşmaları Ve Yaratıcı İfadeleri Teşvik Edecek Atölye Çalışmaları Nasıl Yapılır?
6. Hayatta Kalanlar Ve Hak Savunucuları İçin Kaynaklar: Cinsel Şiddetten Hayatta Kalanlara Nasıl Karşılık Verilmeli Ve Nasıl Destek Sağlanmalı?
7. Faydalı Okumalar Ve Kaynaklar

Not: Bu kampanya kitinde, "cinsel şiddet mağduru" ve "cinsel şiddetten hayatta kalan" ifadeleri birbirinin yerine geçecek şekilde kullanılmıştır. Mevzuat gereğince uygun terimin "mağdur" olduğu bilinmektedir. Ancak "cinsel şiddetten hayatta kalan" ifadesi, cinsel şiddete maruz bırakılmış kadınların ve kız çocukların gücünü ve direncini daha iyi anlatmakta; birçok kadın, kız çocuğu ve insan hakları aktivisti tarafından da tercih edilmektedir.

Bu kampanya kitinin güncel haline <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2020/02/letstalkaboutyes/> adresinden ulaşabilir, soru ve önerilerinizi @LetsTalkAboutYes Instagram hesabına mesaj atarak iletebilirsiniz.

1. NE YAPABİLİRSİN: GENÇLERİN KAMPANYAYA KATILIMI NASIL SAĞLANIR?

“Kampanyalar ve cinsellik eğitimi; cinsellik ve cinsel yakınlaşmalar üzerine konuşmanın uygun olmayacağına dair ön kabulü ve kaygıyı gidermeyi amaçlamalıdır. Anlamlı bir değişim süreci, bu kaygıyı ele alarak ilerleyecektir.

*Elsie Whittington, Manchester Metropolitan Üniversitesi
Gençlik Adaleti Programı Öğretim Görevlisi*

Cinsel onayla ilgili sorunların gizemini ortadan kaldırmak için, cinsel davranışlar ve onay konusunda düşünmenin ve konuşmanın neden zor, tuhaf, utanç verici, mahcup edici, korkutucu ve kafa karıştırıcı olabileceğini açıklamamız gerekir.

Bu kampanya kitinde önerilen stratejilerden biri; aktivistler, sanatçılar ve yaratıcı kişiler de dahil olmak üzere gençleri, capsler, fotoğraflar, karikatürler, çizimler ve grafikler oluşturarak cinsel onayın kendileri için ne anlama geldiğini Instagram ve diğer mecralarda paylaşmaya davet etmektir. Gençler ayrıca #LetsTalkAboutYes ve diğer ilgili hashtagleri kullanarak başka gençleri onayla ilgili tartışmalara katılmaya teşvik etmelidir.

@LetsTalkAboutYes Instagram hesabı “onay duvarı” olarak kullanılır. Bu hesabın çeşitlilik açısından güçlü ve hareketli olması; konu hakkında tek bir yerde sergilenen ilginç ve eğlenceli ifadeleri kapsaması önemlidir.

Diğer aktivistler ve örgütlerle birlikte, cinsellik ve onay üzerine tartışmak için atölye çalışmaları ve etkinlikler düzenleyebilirsiniz.

Arkadaşlarınız, aileniz, partnerleriniz ve yakınlarınızla da bu konu hakkında konuşabilirsiniz.

Diğer insanların kampanyaya katılmasını sağlamak için yapabileceğiniz bazı şeyler:

- konuşmaları başlatacak capsler ve sanat çalışmaları tasarlayın,
- üniversiteler, yaratıcı kişiler ve yerel influencerlardan kampanyaya katılmalarını isteyin,
- çevrimiçi tartışmaları takip edin ve bunlara katılın,
- etkinlikler, tartışmalar, söyleşiler, paneller vs. düzenleyin,
- atölye çalışmaları yapın.

Capsler ve sanat çalışmaları tasarlayıp paylaşın

Cinsel onay kavramı sizin için ne ifade ediyor?

Başkalarına #LetsTalkAboutYes hashtagini kullanarak konuşmalara katılmaları için ilham vermek üzere kendi yaratıcı katkınızı oluşturun.

Onay ile ilgili duygular, engeller, ihtiyaçlar ve beklentilerin hepsi bu konuşmaların parçası

olabilir. Basit bir caps hazırlayın. Örneğin, Instagram gibi mecralarda paylaşmak üzere, cinsel onay kavramının sizin için ne ifade ettiğini anlatan, bir fikir veya soruyla birlikte paylaşılacak bir görsel olabilir.

Karikatür, illüstrasyon, reklamcılık, fotoğraf, grafik tasarım, dijital sanat ve çizim gibi farklı araçlardan veya müzik, şiir, rap, performans sanatı, hikâye anlatıcılığı gibi farklı disiplinlerden faydalanabilirsiniz.

Eseriniz @LetsTalkAboutYes Onay Duvarı'nda diğer yetenekli sanatçıların üretimleriyle birlikte yer alabilir.

Cinsel onay hakkında konuşmaları başlatacak içeriklerin nasıl hazırlanacağına ilişkin öneriler 2. bölümde anlatılmıştır.

Sanatçılar, yaratıcı kişiler, aktivistler ve örgütlerden kampanyaya katılmalarını isteyin

Kampanyaya katkıda bulunmak isteyebilecek sanatçılar ve yaratıcı insanlar tanıyor musunuz? Becerikli arkadaşlarınız veya yakınlarınız var mı? Bu konuda çalışmalar yapan veya konuyla ilgilenen aktivistler veya örgütler var mı? Konu üzerine çalışan öğretmenler veya cinsellik eğitmenleri tanıyor musunuz?

Kadın hakları, LGBTİ+ hakları, cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakları, cinsellik eğitimi alanlarında çalışmalar yürüten yerel örgütleri ve kişileri; gençlerle çalışan veya gençlerin öncülük ettiği örgütleri düşünün. Karikatür, illüstrasyon, reklamcılık, grafik tasarım, dijital sanatlar, çizim, gravür, basılı görseller, resim ve fotoğrafın yanı sıra müzik, şiir, slam, rap, performans sanatı, podcast veya hikâye anlatıcılığı gibi farklı sanat dallarında aktif olan öğrencileri, amatörleri ve profesyonelleri düşünün. Farklı arka plan, deneyim ve bakış açılarına sahip olup kampanyaya memnuniyetle katılabilecek kişiler kimler olabilir?

Bu kampanya kitini veya <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2020/02/letstalkaboutyes/> linkini paylaşarak bu kişilere kampanyaya katılmak, “onay kültürü”ne katkıda bulunmak ve 2023’ü “onay yılı” haline getirmek isteyip istemeyeceklerini sorun.

Çevrimiçi tartışmaları takip edin ve bunlara katılın

#LetsTalkAboutYes hashtagini (ve onayla ilgili diğer hashtagleri) takip edin, hoşunuza giden

gönderileri beğenin, paylaşın, bunlara yorum yapın ve ilginizi çeken çevrimiçi tartışmalara katkıda bulunun.

Trollere ve çevrimiçi tacize karşı dikkatli olun. Çoğunlukla en iyi strateji, bunları görmezden gelmektir. Diğer stratejiler için şu sayfaya bakabilirsiniz: <https://blog.hootsuite.com/how-to-deal-with-trolls-on-social-media/>.

Tartışmaları nasıl başlatacağınız, onay hakkında nasıl konuşacağınız, mitleri nasıl çürüteceğiniz ve kalıp yargılardan nasıl kaçınacağınıza ilişkin önerileri 2., 3. ve 4. bölümlerde bulabilirsiniz.

Kampüslerdeki öğrencilerin kampanyaya katılımını sağlayın

Bir öğrenci topluluğunun veya bir gençlik kulübünün, spor takımının, iş yerinin, göçmen merkezinin vs. parçası mısınız? Aşağıdaki öneriler üniversite öğrencilerine yöneliktir, ancak diğer gruplara ve topluluklara da uyarlanabilir.

İşte bazı fikirler:

- Üniversitelerdeki sanat toplulukları, sanat bölümleri veya öğrenci kulüpleriyle birlikte çalışarak onay konusunda atölye çalışmaları veya yaratıcı yarışmalar düzenleyin. Örneğin, birkaç ay sürecek bir yarışma yapılabilir. Öğrenci kulüpleri, ödül kazanmak için insanlardan oy kullanmalarını isteyebilir. Tüm bunlar katılımı artırmaya yardımcı olacaktır.
- Onayla ilgili tartışmaları çoğaltmak ve cinsel şiddetten hayatta kalanlar için bildirim ve destek mekanizmalarını iyileştirmek için öğrenci kulüpleriyle görüşün.
- Yaratıcı projeleri, ulusal ve yerel üniversite düzeyinde mevzuat değişikliği yapılmasını amaçlayan kampanyalarla birleştirin.
- Öğrencileri, kampüslerde satmak ve toplanan fonlarla ilgili kuruluşları desteklemek üzere ticari ürünler (posterler, kartpostallar, tişörtler vs.) yaratmaya teşvik edin.
- Kampüste etkinlikler veya protestolar düzenleyerek bunları sosyal medyada kampanyayla ilişkilendirin:
 - Görünürlüğü ve kampüsler arası etkileşimi artırmak için paneller ve film gösterimleri düzenleyin. Kampüsteki diğer topluluklarla iş birliği yapın ve konuşmacılar davet edin.
 - İlham vermesi için dünyanın diğer ülkelerindeki üniversitelerde düzenlenen öğrenci protestolarını örnek gösterin.

(Örneğin; “Bu Yükü Taşı” protestosu kampüste cinsel saldırıya dikkat çekiyor. “Yolunuza Çıkan Bir Tecavüzcü”: Şili protesto şarkısı feminist marş oldu).

- Ortak çalışmaya dayalı diğer etkinlikleri keşfedin. Kampanyanın görünürlüğünü artırmak için tiyatro bölümüyle bir araya gelerek bir oyun yazın ve oynayın (<http://www.sin.ie/2019/09/11/active-consent-programme-to-tour-ireland-with-original-play-the-kinds-of-sex-you-might-have-at-college/>) veya moda bölümüyle birlikte bir defile düzenleyin.

Kalıp yargıları ve mitleri farkında olmadan pekiştirmekten nasıl kaçınacağınıza ilişkin önerileri 4. bölümde bulabilirsiniz.

Cinsel onay konusunda konuşmalar ve tartışmalar düzenleyin

Bu konu üzerine çalışan ve bir tartışmaya ya da panele katılmaya istekli olabilecek aktivistler, örgütler tanıyor musunuz?

- “Onay kültürü” üzerine çalışan veya “tecavüz kültürü” ile mücadele eden bir veya iki aktivist belirleyin.
 - Büyük etkinlik: Soru-cevap bölümü de olan bir konferans.
 - Küçük etkinlik: 15 ya da daha az kişinin katıldığı bir grup çemberi.
- Grupla birlikte, tartışmak istediğiniz soruları veya konuları belirleyin.
- Çeşitlilik ve kapsayıcılıkla ilgili farkındalığı artırmanızı ve insanların özel deneyimlerine dikkat çekmenizi sağlayacak fırsatları değerlendirin. Örneğin; transların, mültecilerin veya evsizlerin deneyimleri nasıl farklılıklar gösteriyor?

Cinsel onay konusunda atölye çalışmaları yapın

Konu hakkında yeterince bilginiz var mı ve bir atölye çalışması yapmaya istekli misiniz? Veya iyi bir kolaylaştırıcı ve bu konuda sizi destekleyebilecek uzmanlar tanıyor musunuz?

İnsanları onayla ilgili fikirlerini ve duygularını paylaşmaya ve kampanya için birlikte içerik oluşturmaya davet edin.

Atölye çalışmaları ile ilgili önerileri 5. bölümde bulabilirsiniz.

2.

YARATICI ADIMLAR:

KONUŞMALARI BAŞLATACAK İÇERİKLER NASIL ÜRETİLİR?

Diğer gençleri konuşmalara dahil etmenin yollarından biri de sosyal medyadaki yaratıcı içeriklerdir: capsler, sanat çalışmaları vs. #LetsTalkAboutYes Instagram'a odaklanacak, fakat kendinizi rahat hissettiğiniz sürece kullandığınız tüm platformlarda onayla ilgili paylaşımlarda bulunabilirsiniz.

Haydi başlayalım!

Kolay bir iş olmayabilir, ancak bu çaba göstermeye değer ve olumlu sonuçlar yaratacak bir süreç olmasını umuyoruz. Araştırma yapın. Bir fikir bulun. Fikrinizi test edin. Bu fikri iletmenin bir yolunu bulun. Yarattığınız fikrinizi Avrupa çapında bir tartışmada sınırların ötesindeki birçok kişiyle paylaşın ve bu kültürel değişimin bir parçası olun.

Henüz bir fikriniz yok mu? Mevcut içeriklerden ilham alın: #LetsTalkAboutYes sayfasını takip edin, inceleyin, 7. bölümdeki bağlantılara bakın ve internette arama yapın. Bir grupta başkalarıyla beyin fırtınası yapmak isteyebilirsiniz; yaratıcı atölye çalışmaları yürütmeye yönelik bazı fikirler için 5. bölüme bakın.

İyi olabileceğini düşündüğünüz bir veya birkaç fikriniz olduğunda bunları test edin. Bu fikirleri farklı kişilerle paylaşın ve ne tür tepkiler aldığınızı görün. Çoğunlukla fikirlerinizi başarıyla paylaşarak daha çok fikir üretebilirsiniz.

En iyi sanatsal veya yaratıcı becerileriniz hangileri? Gizli bir yeteneğiniz var mı? Çizim yapabilir misiniz? Fotoğraf çekebilir misiniz? Şarkı veya şiir yazabilir misiniz? Dans eder misiniz? Veya rap yapar mısınız? Animasyonlu gifler ya da videolar yapma deneyiminiz var mı? Güçlü bir içerik oluşturmak için en iyi olduğunuz alanları kullanın. Veya sadece karalama yapın ya da onayın sizin için anlamını kelimelere dökerek ifade edin.

İçeriğiniz için bazı ipuçları:

- İnsanların, cinsel davranışları istediklerini çeşitli sözlü ve sözsüz yollarla, aktif bir biçimde ifade ettikleri “Evet, evet demektir” yaklaşımını kullanın. (“Hayır, hayır demektir” yaklaşımı yeterli değildir. Sessiz kalmak veya hayır dememek onay vermek anlamına GELMEZ. Cinsel onay, ilgili tüm taraflar için gönüllü ve özgür iradeye dayalı olmalıdır. Önemli olan kişinin “hayır” deyip demediği değil, “evet” deyip demediğidir.)
- Onaydan söz ederken farklı gerçeklikleri ve çeşitliliği yansıtır. Örneğin: <https://megjohnandjustin.com/sex/7-tips-consensual-hook-up/> veya <https://time.com/5574163/tarana-burke-metoo-time-100-summit/>
- Onay hakkında kaygı gütmekten konuşabilirsiniz, ancak lütfen saygılı olun ve tecavüzün hayatta kalanlar üzerinde genellikle derin etkiler bırakan ciddi bir suç olduğunu unutmayın.

- Basit tutun, onay basittir. Onay hakkında konuşmanın münasebetsizlik olduğuna ilişkin varsayımı açıklığa kavuşturun.
- Toplumsal cinsiyetle ilgili kalıp yargıları pekiştirmemeye dikkat edin ve hedef kitleye ulaşmak veya ilgi uyandırmak için cinselleştirilmiş görüntüler kullanmaktan kaçının. Bu tür kullanımlar uygun değildir ve istenmeyen tartışmaları tetikler.
- Cinsel şiddetle ilgili zararlı kalıp yargıların ve mitlerin çürütülmesine katkıda bulunun. Gerçeğe değil de mite çok fazla vurgu yaparsanız “yanlış bilinenler” çalışmalarının ters tepki yaratabileceğinin farkında olun.
- Gerçeği göstermek için sayıları ve tutum anketlerini kullanın. Gerçek şok edicidir!
- Hedef kitlenizi düşünün. Kapsayıcı olun, erkekleri de dahil edin. Ancak içeriklerinizin ve farklı hedef kitlelere ulaşma stratejilerinizin, tecavüzden hayatta kalan kişilerin ve kadın gruplarının değişim mücadelesindeki öncü rolünü tanıdığından ve buna saygı gösterdiğinden emin olun.
- Konuyu anlamayan ancak konuşmalara katılmak isteyen kişilere karşı kapsayıcı ve saygılı olun.
- Soru sorun ve dinleyicileri katılmaya davet edin. İki veya daha fazla soruluk testler işe yarayabilir.
- Saygıyı elden bırakmadan mizah kullanın. Sizi gülümseten veya güldüren şeylerin paylaşılması daha olasıdır.
- İnsanlar hikâyeleri sever. Sadece Instagram hikâyeleri değil, kişisel bir yolculuk veya bir zorluğun nasıl aşıldığına ilişkin hikâyeler, anlatıcının isteğiyle paylaşıldığında ilgi çeker. Bir hikâyenin travmatik tepkileri veya duyguları tetikleyebileceğini düşünüyorsanız dinleyenleri önceden uyarın. Başkalarının hikâyelerini onların onayı olmadan kesinlikle kullanmayın. Hayatta kalan birinin hikâyesi basın veya sosyal medya aracılığıyla halihazırda kamuya açıksa kendisine ulaşarak deneyimi üzerine düşünmek istediğinizi söyleyin ve her zaman onayını isteyin. Gerekli değilse, hayatta kalanlardan yaşadıklarını tekrar anlatmalarını istemeyin. Unutmayın, zor kullanımına maruz kalmış ve onayına başvurulmamış olmak, tecavüzden hayatta kalan kişilerin travmatik deneyimlerinin merkezinde yer alır.
- Listeler de faydalı olabilir. Örneğin: <https://www.instagram.com/p/B7DtA3rB28O/>
- Instagram kurallarına uyan sosyal medya içerikleri genellikle diğer sosyal medya platformlarında da kullanılabilir. Resimler, animasyonlar ya da videolarda doğru formatı

kullandığınızdan emin olun. Bunun için <https://later.com/blog/instagram-image-size/> gibi çevrimiçi kılavuzlardan faydalanabilirsiniz.

Sosyal medya katılımını artırmak için bazı ipuçları:

- Çoğu platformda fotoğraflar ve videolar bir metin eşliğinde paylaşılmalıdır. İşte gönderileriniz için bazı metin ve akış önerileri:
 - 1- Metninize bir açıklama cümlesi ile başlayın. Örneğin, “*Karşılıklı onay yoksa cinsellik değil, cinsel şiddet vardır!*”
 - 2- Ardından bu kampanyaya neden katıldığınızı, sizi neyin motive ettiğini anlatın. Örneğin, “*Bunu paylaşıyorum, çünkü...*”
 - 3- Son olarak, insanlardan gönderinizi paylaşmalarını ve kendi içeriklerini oluşturup sosyal medyada paylaşarak kampanyaya katılmalarını isteyin.
 - 4- Metninizi olabildiğince kısa ve basit tutmaya çalışın.
- Konuşmaların bir parçası olmak için #LetsTalkAboutYes hashtagini ve diğer ilgili hashtagleri metninizin istediğiniz yerinde

kullanın. Bu, paylaşımlarınızın görünürlüğünü artıracaktır. Örneğin, “*Tüm dünyada tecavüzden hayatta kalan milyonlarca #kadın var. #kadinhakları #kadındayanışması*”

- Paylaşımlarınızda yakınlarınızı, arkadaşlarınızı ve influencerları etiketleyerek dikkatlerini çekebilir ve onları da katılmaya, yorum yapmaya veya kendi içeriklerini oluşturup paylaşmaya teşvik edebilirsiniz.
- Gönderinizi ne zaman paylaştığınız çok önemlidir. Genellikle 12:00-13:00 ve 18:00-20:00 saatleri arasında yapılan paylaşımlar en iyi sonuçları verir.
- İnsanların yorumlarını karşılıksız bırakmamaya ve sorularına cevap vermeye çalışın (trol olmadıkları sürece). Sosyal medya algoritmaları tepki veren kullanıcıları sever. Ayrıca bir not: Yanıtınızı paylaşmadan önce bir kez daha düşünün.

Onayla ilgili nasıl konuşmanız gerektiği, tuzaklardan nasıl kaçınabileceğiniz ve yanlış bilinenleri pekiştirmek yerine nasıl çürütebileceğinizle ilgili öneriler için 3. ve 4. bölümleri okuyun.

3. ONAY NEDİR: ONAY HAKKINDA NASIL KONUŞMALI (VE DÜŞÜNMEİ)?

Onay hakkında konuşmak ve “onay kültürü”nü teşvik etmek önemlidir.

Bu, toplumlarımızda tecavüz de dahil cinsel şiddetin tüm biçimlerini normalleştiren, hatta meşrulaştıran sözde “tacavüz kültürü”nü ortadan kaldırmak için çok ihtiyaç duyulan bir adımdır.

Cinsel onayın ne anlama geldiğinin net bir biçimde anlaşılması, tecavüzün ve diğer cinsel suçların önlenmesine yardımcı olabilir.

Bazı ülkelerde, tecavüzle ilgili çağ dışı yasalarda değişiklik yapılmasına yönelik toplumsal desteği artırmak için onay hakkında kamusal tartışmalar yapılmasına ihtiyaç vardır.

Tecavüzü cinsel onayın yokluğuna dayalı olarak tanımlayan yasalar, onaya dayalı cinsel ilişki ile tecavüz arasında net bir sınır çizmekte; cinsellik ve onay hakkında önemli tartışmalara katkı sağlamaktadır. Bugüne kadar, 31 Avrupa ülkesinden sadece 9'unda onayı merkeze alan yasalar yürürlüğe girmiştir. Bkz: <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2018/11/rape-in-europe/>.

Yasaların onayı esas aldığı diğer ülkelerde ise tecavüzler yaygın biçimde devam etmekte ve hayatta kalan kişiler onarıcı adalete erişimde büyük zorluklarla karşılaşmaktadır.

Ne yazık ki nelerin cinsel şiddet kapsamına girdiği ve onaya dayalı cinsel yakınlaşmaların ne anlama geldiği konusundaki yanlış kanılar ve kalıp yargılar son derece yaygındır.

“Hayır demedi”, “İstediği kıyafetlerinden belliydi”, “Geçen hafta cinsel ilişkiye onay vermişti, o nedenle bu hafta da onay vermiş olmalı”... Bunlar, onaya ilişkin kavrayışı bulanıklaştırmaya çalışan en yaygın tepkilerden bazılarıdır.

Bu ve benzeri tutumların sonuçları son derece zarar vericidir: hayatta kalanların söylediklerine inanılmaz, hayatta kalanlar kendilerini suçlar ve tecavüzü bildirmez, failler cezasız kalır. Hayatta kalanlar tecavüzü bildirseler bile ceza adalet sisteminde yerleşik zararlı mitler ve kalıp yargılar nedeniyle yeniden travmatize olabilir ve adalete erişemeyebilirler.

İster halka açık bir konuşmada, ister bir atölye çalışmasında, isterse sosyal medyadaki bir konuşmada olsun, onayla ilgili tüm tartışmalarda net olmamız gerekir: **Konu cinsel davranışlar olduğunda onay her şeydir ve bu konuda hiçbir muğlaklığa yer yoktur.**

Aşağıdaki tanımları kullanabilirsiniz:

Onay;

Özgürce verilmiştir: Cinsel onay, gönüllü ve tüm tarafların özgür iradelerine dayalı olmalıdır. Sessiz kalmak veya hayır dememek onay vermek anlamına gelmez. Bilinci yerinde olmayan ve alkol veya uyuşturucu etkisinde olan kişiler onay veremez.

Baskı, zorlama veya tehdit yoluyla cinsel davranışlara onay alınmaz. Kişinin gerçek anlamda onay vermesinin mümkün olmadığı başka durumlar da olabilir. Örneğin, zihinsel engelli kişilerin veya reşit olmayanların onay vermesi söz konusu değildir.

Bilgilendirilmiştir: Yalan söylemek veya korunmasız cinsel ilişki gibi belirli niyetleri kasten gizlemek, onaya dayalı cinsellik değildir. Hayır diyemeyecek ölçüde sarhoş birini belirli cinsel davranışlara zorlamak onay almak değildir.

Spesifiktir: Belli bir davranışa onay vermek (öpmek gibi), diğer tüm davranışlara onay verildiği anlamına gelmez. Genel bir kural: Emin değilseniz sorun. Hâlâ emin değilseniz, durun.

Geri alınabilir: Bir kez onay vermek, sonsuza dek onay vermek anlamına gelmez. Kişi, devam eden bir cinsel davranış sırasında bile istediği an durdurmakta, durmakta ve onayını geri çekmekte özgürdür.

Heveslidir! Önemli olan, kişinin “hayır” deyip demediği değil, “evet” deyip demediği veya onayını sözlü ya da sözsüz biçimde aktif olarak ifade edip etmediğidir. “Evet, evet demektir” bu anlama gelir. “Bilmiyorum” onay değildir.

Onay, bir sözleşme imzalamakla ilgili değildir! İletişimle ve tüm cinsel davranışların karşılıklı onayla gerçekleştirilmesini sağlamakla ilgilidir. Onay hakkında konuşmanın münasebetsizlik olduğuna dair algıyı ortadan kaldırın.

Birleşik Krallık'taki Aile Planlaması Derneği, onay ve onayın yokluğunu ifade eden birtakım sözlü ve sözsüz işaretleri derlemiştir: <https://www.fpa.org.uk/sites/default/files/consent-giving-getting-respecting-leaflet.pdf>. ABD merkezli Tecavüz, İstismar ve Enstest Ulusal Ağı (RAINN) ise onayın ne olduğuna ilişkin şu yazıyı yayınlamıştır: <https://www.rainn.org/articles/what-is-consent>.

Cinsel onayın önemi, onayın önemli olduğu diğer senaryolar ve bunların cinselliği ilgilendiren durumlarla benzerliği üzerinden açıklanabilir:

- Başkasının yemeğini ona sormadan yer misiniz?
- Başkasının odasına ya da evine ona sormadan girmek uygun olur mu? Peki ya ortalığı toplamak veya başka bir iyilik yapmak için giriyor olsaydınız?
- Birine kazak hediye ettiğinizde, onu giymeye zorlamanız veya giymediği takdirde küsmekle tehdit etmeniz doğru olur mu?

<https://www.youtube.com/watch?v=oQbei5JGiT8>

Cinsel onayın nasıl işlemesi gerektiğini anlatmak için kullanılan yaygın benzetmelerden biri, bir başkasına çay yapmaktır. YouTube'daki "çay onayı" (*tea consent*) videosunu izleyebilirsiniz:

<https://www.youtube.com/watch?v=oQbei5JGiT8>

<https://megjohndandjustin.com/sex/handshak> Diğer faydalı benzetmelerden biri olan "tokalaşma ve onay" için <https://megjohndandjustin.com/sex/handshak-es-and-consent/> adresine; "onay kalesi" için <https://everydayfeminism.com/2016/07/metaphor-for-consent/> adresine bakabilirsiniz.

4.

ENGELLERİ KALDIRMAK: MİTLER VE KALIP YARGILAR NASIL ÇÜRÜTÜLMELİ?

Toplumlarımızda tecavüz de dahil cinsel şiddetin tüm biçimlerini normalleştiren, hatta meşrulaştıran sözde “tecavüz kültürü” zararlı mitler ve toplumsal cinsiyetle ilgili kalıp yargılarla beslenmekte ve sürdürülmektedir.

Bir eylemin tecavüz olmadığını bilmenin tek yolu, tarafların o eyleme özgür iradeyle onay vermiş olmasıdır. Kıyafetler, geçmişteki davranışlar veya evlilik onayı oluşturmaz.

Aktivizm ve tartışmalarımızın “tecavüz mitleri”ni pekiştirmeye değil, çürütmeye katkı sağlaması önemlidir.

“Yanlış bilinenler” çalışmaları, istemeden de olsa mitleri pekiştirebilir. Mitlere aşırı vurgu yapmak, bunların daha fazla yayılmasına yol açabilir. İnsanların aklında kalanın “mitler” olması riski vardır.

Sanat çalışmanız, mesajlarınız ve yorumlarınızın farkında olmadan toplumsal cinsiyet, cinsellik, onay ve diğer konularla ilgili yanlış kanıları ve kalıp yargıları kullanıp kullanmadığı veya pekiştirip pekiştirmedini dikkatlice düşünün. Şüphelenir varsa bunları herkese açık olarak paylaşmadan önce başkalarının görüşlerini alın.

Onayın ne olmaması gerektiğinden ziyade ne olduğunu göstermek için olgusal gerçekleri ve “olumlu çerçeveleme” (*positive framing*) yöntemini kullanın.

Yaygın birtakım “tecavüz mitleri”ne ve kalıp yargılara yanıt olabilecek bazı gerçekler:

Kişinin belli bir biçimde davranması ya da giyinmesi cinsel davranışları istediği anlamına gelmez. Birinin nasıl giyindiği, ne kadar alkol aldığı, kiminle çıktığı, nasıl davrandığı ya da hayatını nasıl yaşamayı seçtiği, tecavüze maruz bırakıldığında onu sorumlu kılmaz. Hayatta kalan suçlanamaz. Hiç kimse, bir başkasının eylemlerinden sorumlu değildir.

Tecavüz, bir başkasının bedensel bütünlüğünün ve cinsel özerkliğinin ihlalidir, bu nedenle ceza gerektiren bir suçtur ve tecavüze maruz bırakılan kişinin DEĞİL, tecavüz eden kişinin eylemlerine bağlıdır. Bir kişinin cinsel ilişkiyi isteyip istemediği, kişisel ve bazen karmaşık bir sorudur. Bu soru

doğrudan sorulmalıdır, diğer davranışlardan çıkarım yapılarak yanıtlanamaz. (Şu gibi ifadelere cevaben: “İstediği kıyafetlerinden belliydi.”, “Flört ediyordu.”, “Tecavüz olsa bile, bu mağdurun kendi hatasıdır.”, “Seks işçileri tecavüze uğramaz.” vs.)

Diğerinin onay verdiğinden emin olmak her iki tarafın da sorumluluğudur. Bu, net sözcüklerin veya eylemlerin olmamasından çıkarılamaz. “Hayır”ın yokluğu “evet” anlamına gelmez. Yalnızca istekli, coşkulu bir “evet,” “evet” demektir. Kişinin “hayır” diyememesinin güç dinamikleri, zorlama ve sesini duyuramama gibi çok çeşitli nedenleri olabilir. İnsanlar cinsel şiddete maruz bırakıldıklarında birbirlerinden farklı tepkiler verirler. Karşı koymak bunlardan biridir, ancak çok yaygın olan bir diğer tepki de donup kalmaktır. Cinsel şiddet failine karşı koymak, bu eyleme maruz bırakılan kişinin sorumluluğu değildir. (Şu gibi ifadelere cevaben: “Hayır demedi.”, “Karşı koymadı.”, “Şiddet yoktu.” vs.)

Karşılıklı onay verilmemişse ya da karşıdaki kişi özgür iradeyle onay verebilecek durumda değilse “cinsel ilişki” değil, “tecavüz” söz konusudur. Tecavüze maruz bırakılanlar çoğunlukla kadınlar ve kız çocuklar olsa da toplumsal cinsiyeti ne olursa olsun herkes tecavüze maruz bırakılabilir. (Şu ifadeye cevaben: “Erkekler tecavüze uğramaz.”)

Biriyle çıkmak, onunla eve gitmek veya daha önce yaşanan cinsel ilişkiler, söz konusu durumda cinsel ilişkiye onay verildiği anlamına gelmez. (Şu ifadeye cevaben: “Geçen hafta cinsel ilişkiye onay vermişti, o nedenle bu hafta da onay vermiş olmalı.”)

Failler çoğunlukla hayatta kalanların partnerleri, eski partnerleri veya arkadaşlarıdır. Failler sadece “kötü şeyler” yapan “canavarlar” veya “mitolojik yaratıklar” değildir. Arkadaşları, aileleri, kariyerleri vardır, “merhaba,” “teşekkür ederim” derler, çok ünlü veya çok karizmatik olabilirler, arkadaşlarımız olabilirler. Faili tanımamız, hatta sevmemiz ve ondan herhangi bir türde şiddet uygulamasını beklemememiz, beyanın asılsız olduğu anlamına gelmez. (Şu gibi ifadelere cevaben: “Tecavüzlerin çoğu yabancılar tarafından, mağdurun tanımadığı ‘kötü kişiler’ tarafından gerçekleştirilir.”, “Bir kişi partnerine veya eşine cinsel saldırıda bulunamaz.” vs.)

Tecavüz çoğunlukla hayatta kalanın evinde, evine yakın bir yerde veya tanıdığı birinin evinde gerçekleşir. (Şu ifadeye cevaben: “Cinsel şiddet ve tecavüzler gece yarısı, kamusal alanda veya dışarıda; arka sokaklar, ormanlar veya parklar gibi ıssız yerlerde gerçekleşir.”)

Birine tecavüz etmek, derin hasarlara yol açabilecek bir suçtur. Tecavüzün sıklıkla “gerçek bir suç” olmadığı veya tecavüze maruz bırakılan kişinin, cinsel ilişkiye girmekten pişmanlık duyduğu durumlarda tecavüzü bildirdiği düşünülür. ANCAK tecavüzü suç haline getiren, tecavüze maruz bırakılmanın fiziksel ve duygusal etkileri ile kişinin bedensel bütünlüğü ve cinsel özerkliğine yönelik bir saldırı olmasıdır. (Şu ifadeye cevaben: “Buna olsa olsa istenmeyen cinsel ilişki denir.”)

Tecavüzü bildiren kişiler, bildirimi ne zaman yaparlarsa yapsınlar ciddiye alınmak zorundadır. Geç bildirmek, tecavüzün gerçekleşmediğinin değil, tecavüze maruz bırakılan kişinin travmatize olduğunun ve ona tecavüz eden kişiden korktuğunun kanıtıdır. (Şu ifadeye cevaben: “Muhtemelen uydurma bir hikâyedir.”)

Tecavüze maruz bırakılan kişilerin saldırıyı polise bildirmeleri büyük bir cesaret ve güç gerektirir. Zira bu kişilerin itibarları ve güvenilirlikleri genellikle agresif bir şekilde sorgulanır ve ceza yargılamaları hayatta kalanlar için ağır bir yük olabilir. Tecavüze maruz bırakılan kişiler kendilerine inanılmasını hak eder. Hak ettikleri desteği almaları ve beyanlarının kapsamlı bir şekilde soruşturulması gerekir. (Şu gibi ifadelere cevaben: “Pek çok kişi tecavüze/istismara uğradığı konusunda yalan söylüyor ve intikam almak ya da ilişkiyi kabul etmek istemedikleri için asılsız suçlamalarda bulunuyor.”, “Kadınlar intikam almaktan hoşlanır.” vs.)

Hayatta kalanların çoğu tecavüzü bildirmemektedir. Bildiren veya yaşadıklarını anlatan kişiler bunu genellikle tecavüzden birkaç hafta, ay, hatta yıl sonra yaparlar. Bu kişilerin deneyimleri hâlâ geçerli ve önemlidir. (Şu ifadeye cevaben: “Cinsel saldırıya ‘gerçekten’ uğramış biri, bunu daima hemen bildirir.” - Twitter’daki #WhyIDidn’tReport (#NedenBildirmedim) hashtagine bakabilirsiniz.)

Tecavüz düşünüldüğünden çok daha yaygındır ve kadınları orantısız şekilde etkilemektedir. AB’de 15 yaş ve üstü her 20 kadından 1’i tecavüze maruz bırakılmıştır. Bu da yaklaşık 9 milyon kadının tecavüze maruz bırakıldığı anlamına gelir. Ayrıca, AB’de 15 yaş ve üstündeki her 10 kadından 1’i cinsel şiddetin herhangi bir türüne maruz bırakılmıştır. (Şu ifadeye cevaben: “Tecavüz sık olmaz.”)

Tecavüz, toplumsal cinsiyeti ve yaşı fark etmeksizin herkesi etkilemektedir. Ancak kadınlar ve kız çocuklar, toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık ve şiddetin kökeninde yatan güç eşitsizliği nedeniyle bu suçtan orantısız şekilde etkilenmektedir. LGBTİ+’lar ve

toplumsal cinsiyet normlarına uymayan kişiler de toplumsal cinsiyet rolleri ve ilişkilerine dair sosyal normları çiğnemenin cezası olarak sıklıkla tecavüze ve diğer cinsel şiddet türlerine maruz bırakılmaktadır. Tecavüzün toplumsal cinsiyet boyutunun farkında olmamız ve cinsel şiddete maruz bırakılan farklı grupların öznel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşım benimsememiz önemlidir. Onay hakkında konuşmak, “onay kültürü”nü teşvik etmek, yeterli destek hizmeti sağlamak ve yasalarda değişiklik yapmak gibi kadınları ve kız çocukları güçlendirebilecek adımlar, cinsel şiddete maruz bırakılmış erkeklerle, ikili cinsiyet sisteminin dışındaki kişilere ve toplumsal cinsiyeti ne olursa olsun herkese fayda sağlayacaktır. (Şu ifadeye cevaben: “Neden yalnızca kadınlardan söz ediyorsunuz? Erkekler de tecavüze uğruyor.”)

Seks işçileri herhangi bir cinsel davranışa onay verme ya da vermeme hakkına sahiptir ve bu nedenle, diğer herkes gibi tecavüze maruz bırakılabilirler. Seks işçiliğinin damgalanmış olması ve seks işçilerine yönelik saldırıların daha büyük ölçüde cezasız kalması nedeniyle erkekler tarafından sıklıkla hedef alınırlar. Seks işçileri ücret karşılığında cinsellik için pazarlık yaptıklarında bu, tecavüzü veya şiddeti değil, onaya dayalı eylemleri kapsar. (Şu ifadeye cevaben: “Seks işçileri cinsel saldırı mağduru olamaz.”)

Tecavüz de dahil olmak üzere cinsel şiddetin tüm biçimleri cinsel arzusunun tatmin edilmesiyle ilgili değil, şiddete maruz bırakılan kişi üzerinde güç kullanmak ve bu kişiyi kontrol altına almakla ilgilidir. Failler cinsel dürtülerini kontrol etmek konusunda son derece yeteneklidirler ve cinsel dürtülerinin baskısı altında, kendiliğinden eylemlerde bulunmazlar. (Şu ifadeye cevaben: “Cinsel saldırı, kontrol edilmesi mümkün olmayan bir şehvet ve tutku eylemidir.”)

5. ÇOĞALTICI OLMAK: KONUŞMALARI VE YARATICI İFADELERİ TEŞVİK EDECEK ATÖLYE ÇALIŞMALARI NASIL YAPILIR?

Bir grup olarak birlikte kampanya yürütmek olumlu sonuçlar verebilir ve motive edici olabilir. İnsanları bir araya getirmenin yollarından biri de atölye çalışmaları tasarlamak ve yapmaktır. Bu bölümde; atölye tasarlama ve kolaylaştırma, atölyelerde göz önünde bulundurulması gereken ipuçları, onay atölyesine ilişkin örnekler, yaratıcı fikir süreci yürütmeye gibi konular hakkında bazı öneriler okuyacaksınız. Onay eğitimleri ve atölye çalışmaları için birçok farklı yaklaşım ve uygulama mevcuttur. Aşağıda yer alan örnekler, bu kampanya kitine katkı sağılayan aktivistlerin deneyimleriyle şekillenmiştir. Başka örnekler paylaşmak isterseniz lütfen @LetsTalkAboutYes Instagram hesabı üzerinden iletişime geçin.

Atölyenizi tasarlayın

Bir atölye çalışması tasarlamadan önce şu sorulara net bir şekilde cevap vermeniz gerekir: Bu atölyenin amacı nedir? Bu atölyeyle hangi sonuçlara ulaşılma istenmektedir? Bunlara cevap verdikten sonra, atölyenizi tasarlamak için I.D.O.A.R.T çerçevesini kullanabilirsiniz: <http://www.fantasticstudios.com/meeting-design-guide>.

Katılımcı sayısına göre doğru yer, zaman ve kolaylaştırma yöntemlerine sahip olduğunuzdan ve atölye çalışmasının amacı konusunda net olan, hedeflere ulaşmak için gruba rehberlik edebilecek ve gerektiğinde uyarılama yapabilecek iyi bir kolaylaştırıcıyla çalıştığınızdan emin olun. Bazı kolaylaştırıcılık kaynakları için bkz: <https://drive.google.com/file/d/0B5wIEVChc9NXQVNxekdiMzE1dW8/view>

Atölyelerde tecavüz ve onay hakkında nasıl konuşulmalı?

- Konuyu, katılımcıların çeşitliliğini ve farklı kodlarını (örneğin, başörtüsü veya peçe takmak) göz önünde bulundurarak kapsayıcı olun.
- Kapsayıcı bir dil kullanın. Toplumsal cinsiyet açısından ikili olmayan, katılan herkesi kapsayan, ancak tecavüzün toplumsal cinsiyete dayalı bir mesele olduğunu unutmayan bir dil benimseyin.
- Çizim, gravür ve basılı görseller, resim, fotoğraf, karikatür, çizgi roman, illüstrasyon gibi sanatsal katılım biçimlerine olabildiğince çok yer verin.
- Güvenli bir alan yaratın. Onay gibi hassas konularda konuşurken dürüstlük önemlidir. Bununla birlikte, diğer insanların görüşlerine saygı gösterilmelidir. Tecavüz ve onay hakkında konuşurken yapılan bazı hatalar, bu hataları fark ettiğimiz ve düşünce biçimimizde değişiklikler yaptığımız sürece mazur görülebilir.
- Atölye çalışmasına katılan kişiler için güvenli bir alan yarattığınızdan emin olun. Başlarken, gizlilik de dahil olmak üzere (örneğin, “burada söylenenler burada kalır” gibi) “temel ilkeler” üzerine konuşun ve katılımcılara ihtiyaç duydukları zaman atölyeden ayrılacakları konusunda güvence verin. İdeal olan,

insanların ara verip rahatlayabilecekleri bir odaya daha erişiminizin olmasıdır. Mümkünse bir kişi bu alan için kolaylaştırıcı olmalıdır.

- Atölye çalışmasından önce, yaşadığınız yerde ücretsiz olarak sunulan psikolojik, tıbbi ve hukuki destek hizmetlerinin listesini hazırlayın ve bu listeyi atölye başlamadan önce tüm katılımcılarla paylaşın. Tecavüzden hayatta kalan katılımcıların, atölyeye katılmak için psikolojik anlamda yeterince hazır olup olmadığını bilemesek de riskleri en aza indirebilir ve ihtiyaç halinde herkese gerekli desteği sağlayabiliriz. Bazı kişilerin atölye çalışması sırasında ilk kez “açılma” yaşayabileceği ihtimaline karşı hazırlıklı olun. Bununla ilgili 6. bölümdeki önerilere bakabilirsiniz.
- “Buz kırıcı” egzersizler, cinsel onay gibi “yersiz” bulunabilecek bir konuda konuşmadan önce, insanların grup içinde daha rahat hissetmesini sağlamak için iyi bir yöntem olabilir. Katılımcılardan kendilerini tanıtmalarını isteyebilir ya da canlandırıcı bir oyun oynayabilirsiniz.
- Kişisel hikâyelere dikkat edin. Başkalarının kişisel hikâyelerini veya bilgilerini -özellikle de kendileri orada değillerse- ifşa etmeyin. İnsanlar yalnızca rahat hissettikleri zaman kendi hikâyelerini veya kurgusal senaryoları paylaşmayı düşünebilirler. Senaryoları tartışırken “ben” demekten veya diğer katılımcıların isimlerini kullanmaktan kaçının.
- Cinsel şiddetten hayatta kalan pek çok kişi için, tecavüze atfedilen damgalamanın, toplum önünde utandırılmanın ve tehditlerin üstesinden gelerek kendi deneyimleri hakkında konuşmak çok büyük bir adımdır. Bu kişilerin cesaretini azımsamayın.
- Çeşitlilik ve kapsayıcılıkla ilgili farkındalığı artırmanızı ve insanların özel deneyimlerine dikkat çekmenizi sağlayacak fırsatları değerlendirin. Örneğin; mülteciler, evsizler veya transların koşullarının ve deneyimlerinin nasıl farklılıklar gösterebileceği konuşulabilir.

Cinsel saldırıdan hayatta kalan kişilere nasıl yanıt verileceği ve bu kişilere nasıl destek olunacağına ilişkin önerileri 6. bölümde bulabilirsiniz.

Örnek: Onay atölyesi taslağı

60 dakika (her soruda biraz daha derinleşebilmek için süre uzatılabilir)

Katılımcılardan 4-6 kişilik gruplar oluşturun. Atölye çalışması 4 soruya ayrılmıştır.

1. Aklınıza gelen onayla eşanlamli tüm sözcüklerin bir listesini yapın.

- Amaç: Grupların “onay” sözcüğünün özünü tanımlamalarını sağlamak ve daha sonraki tartışmalar için ortak bir anlayış oluşturmak ve paylaşmak. Onayın her zaman geri alınabileceği gerçeğine değinmek önemlidir. Herhangi bir katılımcı tarafından dile getirilmezse 2a sorusuna geçmeden önce bunu belirtin.

2a. Toplumumuz onay temelli olsaydı genel olarak nasıl görünürdü?

- Amaç: Grupların birbirimizle nasıl iletişim kurduğumuz hakkında tartışmalarını ve cinsel onayın değeri ve somut olarak ne anlama geldiği üzerine düşünmelerini sağlamak.

2b. Grupların tartışmayı başlatmak için daha fazla yardıma ihtiyacı olduğunda: Onay temelli bir toplum cinsel şiddete nasıl bakardı?

- Amaç: Grupların, onaya dayalı yasaların ve “onay kültürü”nün tecavüzden hayatta kalanlara, faillere ve genel olarak cinsel şiddete ve tecavüze bakışımızı nasıl değiştireceğini tartışmalarını sağlamak.

3. Toplumumuzda “onay kültürü” ve onaya dayalı yasalar için çalışmaya engel teşkil eden norm, kalıp yargı ve algı örneklerini listeleyin.

- Amaç: Grupların, kişilerin cinselliklerini ifade etmelerini, cinsellikten zevk almalarını, bir duruş benimsemelerini, onayı desteklemelerini, sınırları anlayıp bu sınırlara saygı duymalarını ve daha birçok şeyi zorlaştıran toplumsal cinsiyet rolleri ve kalıp yargıları üzerine düşünmelerini sağlamak.

4. Toplumumuzu onay temelli bir topluma dönüştürmeye yardımcı olmak amacıyla, bu zararlı ve toksik kalıp yargılarla mücadele etmek için birey olarak neler yapabilirsiniz?

- Amaç: Katılımcılar onay temelli bir toplumun neye benzediğine dair genel bir kanaat oluşturdular ve böyle bir toplum yaratmanın önündeki engeller üzerine de düşündüler.

Bu son sorunun amacı, onları kendilerinin yapabileceği katkılar üzerine düşündürmek ve bu amaç doğrultusundaki çabalara dahil etmektir. Olabildiğince somut bir biçimde ifade etmeli ve kendi yerel topluluklarında onayı nasıl savunabileceklerine ilişkin spesifik örnekler vermeliler.

Bu uygulama için iki kolaylaştırıcı gerekir. Biri her sorudan sonra tartışmaya rehberlik eder, diğeri ise not tutar. Her soru ayrı ayrı kağıtlara yazılmış veya basılmıştır. Sorular, oturum ilerledikçe teker teker dağıtılır. Böylece katılımcılar her seferinde bir tek soruya bakarlar. Soru kağıtlarında not tutmak için de yer bırakılır.

Katılımcıların her soruyu tartışmak için 10 dakikası vardır. Sonrasında 5 dakikada (zamanınız varsa tercihen daha uzun sürede) bir flipchart üzerinde özet yaparlar. Az sayıda grupta çalıştığınızda herkesten geri bildirim alabilirsiniz. Çok katılımcı varsa yalnızca birkaç kişiden en önemli noktaları sunmalarını isteyin.

Diğer uygulamalar

- *Oyun: Sınırlarınız nerede başlayıp nerede bitiyor?*

10-15 dakika

2 kişilik gruplar oluşturun.

Biri ayakta dururken diğeri kişi karşısındaki “dur” diyene kadar ona yaklaşsın. Sonra kişiler değişsin, bunu iki kez yapın.

Çiftler kendi arasında 1-2 dakika konuşsun: Nasıl hissettin? İkincisinde nasıldı?

Sonra büyük gruba dönün ve tüm katılımcılarla birlikte konuşun.

- *Hikâyeler*

25 dakika

Onay kurallarına saygı gösterilen ve gösterilmeyen hayali durumlarla ilgili 4-5 tane hikâye hazırlayın.

4-5 grup oluşturun, her gruba bir hikâye verin. 5-10 dakika içinde hikâyeyi okusunlar ve kuralların ihlal edilip edilmediğini tartışsınlar.

Sonrasında hep birlikte tartışın.

Yaratıcı fikir atölyesi

Bir grup insanla birlikte onayın nasıl anlatılacağı üzerine fikirler üretmek istiyorsanız yaratıcı fikir atölyesi düzenleyebilirsiniz.

Yaratıcı fikir atölyesi ideal olarak bir onay atölyesinin ardından yapılmalı veya katılımcıların onay üzerine konuştuğu ve düşündüğü bir oturum içermelidir. Burada da ideal olan bir cinsellik eğitmeninin veya konuyla ilgili bir uzmanının oturuma katılmasıdır (yukarıdaki atölye örneklerine bakabilirsiniz).

Aşağıda ana hatlarıyla tarif edilen yaratıcı fikir üretme süreci, MobLab'ın Kampanya Hızlandırıcı planlama sürecinin araçlarını kullanmaktadır. Detaylar için <https://mobilisationlab.org/training-coaching/campaign-accelerator-training-resources/> adresine bakabilirsiniz. Zamanlamalar grubun büyüklüğüne ve katılıma bağlı olacaktır.

1. Odak soru hazırlayın.

Atölye çalışmasına başlamadan önce odak soru yöneltmek faydalı bir yöntemdir. Böylece katılımcılar, fikir üretme sürecinin çözmeye çalıştığı bir soruya odaklanırlar. Bu sorular, fikir üretme ve geliştirme sürecinin başında, zorluğu tarif etmek ve katılımcılara soruyu çeşitli şekillerde yanıtlama imkânı sunmak için kullanılır. Odak sorunuz şöyle olabilir:

Onay kavramını, gençlerde yankı uyandıracak, onları cinsel onay hakkındaki tartışmalara çekecek, kaygıdan uzak ve saygılı bir biçimde nasıl anlatabiliriz?

Onay hakkında gençlerin tepki vermesini (hissetme, düşünme, gülümseme, hoşlanma, şüphe duyma...) sağlayacak ve onları cinsel onay hakkındaki tartışmalara çekecek capsleri ve diğer sanatsal ifadeleri nasıl üretebiliriz?

Onayın ne anlama geldiğini görsel açıdan ilgi çekici içerikler kullanarak nasıl anlatabilir, gençlerin cinsel onay hakkında konuşmasını nasıl sağlayabiliriz?

2. Yaratıcı ilkeler & ısınma (15-20 dk)

Fikir üretme sürecine, katılımcıların enerjisini artıracak ve beyinlerini yaratıcı moda sokacak iyi bir alıştırmayla başlamak faydalı olur.

MobLab'ın "Tasarlama" modülünün 136-142. sayfalarındaki örneklerle bakabilirsiniz:

<https://mobilisationlab.org/wp-content/uploads/2019/03/CA-create-final.pdf>.

Farklı beyin fırtınası teknikleriyle fikirler üretin (45 dk-1 saat)

Amaç, fikirleri yargılamadan olabildiğince çok fikir üretmektir. Katılımcıları gruplara ayırın ve beyin fırtınası için temel kuralları açıklayın. Farklı beyin fırtınası tekniklerini bir arada kullanabilirsiniz. MobLab'ın "Tasarlama" modülünün 145-154. sayfalarındaki "Fikir Üretme" başlığına bakabilirsiniz: <https://mobilisationlab.org/wp-content/uploads/2019/03/CA-create-final.pdf>.

3. En iyi fikirlerinizi seçin (20 dk)

Grubunuzun ürettiği tüm fikirlere bakın ve en iyilerini seçin. Şimdi bu fikirleri, diğer gruplardaki katılımcılara en az açıklama ile gösterebileceğiniz konseptlere dönüştürün. MobLab'ın "Tasarlama" modülünün 157-162. sayfalarındaki "Fikir Üretme" başlığına bakabilirsiniz: <https://mobilisationlab.org/wp-content/uploads/2019/03/CA-create-final.pdf>.

Fazladan zamanınız (20-30 dk) varsa konseptinizi diğer katılımcılarla test etmek üzere basit bir prototip geliştirebilirsiniz. MobLab'ın "Tasarlama" modülünün 177-178. sayfalarına bakabilirsiniz: <https://mobilisationlab.org/wp-content/uploads/2019/03/CA-create-final.pdf>

4. Konseptlerinizi test edin ve sadeleştirin (30dk-1 saat)

Büyük grupla bir araya gelerek sırayla en güçlü konseptlerinizi veya prototiplerinizi diğer kişilerle paylaşın, birbirinizden geri bildirimler ve tepkiler alın.

Diğer grupların geri bildirimlerini göz önünde bulundurarak konseptlerinizi gözden geçirin ve bir adım daha ileriye taşıyın: Konseptinizden veya prototipinizden neleri tutacak, neleri çıkaracak ve neleri geliştireceksiniz?

Daha fazla zamanınız varsa konseptlerinizi etraflıca düşünülmüş prototipler haline getirebilir ve bunları atölye dışındaki kitlelerle (arkadaşlarınız, okulunuzdaki, üniversitenizdeki veya topluluğunuzdaki kişiler, sokaktaki gençler...) test edebilirsiniz. Prototip oluşturma ve test etme adımları hakkında daha fazla bilgi için MobLab'ın "Prototip" modülünü okuyabilirsiniz: <https://mobilisationlab.org/wp-content/uploads/2019/03/CA-prototype-final.pdf>

5. Sanat çalışmanızı üretin (30 dk-1 saat ve üzeri)

Artık en iyi konseptlerinizi, tercih ettiğiniz ifade araçlarını kullanarak gerçek capslelere veya sanat çalışmalarına dönüştürmeye hazırsınız. (Süre, çalışmanın karmaşıklık düzeyine bağlıdır. Örneğin, tahtaya bir cümle mi yazacağınıza, bir şarkı mı yapacağınıza ya da bir video mu hazırlayacağınıza göre değişir.)

Not: Danimarka'daki #LetsTalkAboutYes kampanyası, MobLab'ın Kampanya Hızlandırıcı süreciyle geliştirilmiştir. Bu konuda daha fazla bilgi almak için MobLab'ın vaka çalışmasını okuyabilirsiniz: <https://mobilisationlab.org/stories/when-changing-laws-isnt-enough/>

6. HAYATTA KALANLAR VE HAK SAVUNUCULARI İÇİN KAYNAKLAR:

CİNSEL ŞİDDETEN HAYATTA KALANLARA NASIL KARŞILIK VERİLMELİ VE NASIL DESTEK SAĞLANMALI?

Tecavüz de dahil olmak üzere cinsel şiddet, dünyanın dört bir yanında yaygın ve sistematik bir şiddet biçimidir. Dünya Sağlık Örgütü'nün yayımladığı küresel tahminlere göre, tüm dünyada kadınların 3'te 1'i (%35), yaşamları boyunca fiziksel ve/veya cinsel yakın partner şiddetine veya partner dışı cinsel şiddete maruz bırakılmıştır.

İnsanların cinsel şiddet tehdidi altında yaşamadığı hiçbir ülke yoktur. Cinsel şiddet kadınları ve kız çocukları orantısız şekilde etkilese de hiçbir toplumsal cinsiyet veya grup, bu şiddet biçiminin yıkıcı etkilerinden muaf değildir.

Onayı savunan aktivistlerin ve kampanyacıların, cinsel şiddete bizzat maruz bırakılmış olmaları ve/veya tecavüzden ve hem çevrimiçi hem de çevrimdışı ortamdaki diğer cinsel şiddet biçimlerinden hayatta kalan kişilerle etkileşimde bulunacak olmaları muhtemeldir.

Aktivistler hiç kimseyi kişisel deneyimlerini açıklamaya teşvik etmemelidir, ancak bazı hayatta kalanlar bunu yapmayı tercih edebilirler. Diğerleri ise herhangi bir şey söylemez, ancak tecavüzle ilgili verileri ve materyalleri okuduktan, gördükten veya birtakım etkinliklere katıldıktan sonra sıkıntılı, huzursuz hissedebilirler.

Tecavüzün etkileri / Yaygın tepkiler

Herkes cinsel saldırıya farklı tepkiler verir ve doğru ya da yanlış hissetme biçimi yoktur. Yaygın tepkiler; kabuslar, geriye dönüşler (flashback), ruh halinde değişiklikler ve konsantrasyon eksikliğidir. Bazen insanlar korku, suçluluk duygusu, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), utanç veya damgalanma yaşarlar. Tüm bunlar genellikle cinsel şiddetten hayatta kalanlar, failer, kadınlar ve erkeklerle ilgili hâkim toplumsal cinsiyet normlarıyla bağlantılıdır.

Bazı kişiler dışarıdan görülebilecek tepkiler vermezler. Tecavüzden hayatta kalan kişinin nasıl hissedebileceği ve bu durumla nasıl başa çıkabileceğine ilişkin detaylı bilgi veren iyi bir kaynağa şu adresten ulaşabilirsiniz: <https://ninaburrowes.com/books/the-courage-to-be-me/preface/>

Destek olmak için ne yapabiliriz?

- Destek mekanizmalarının irtibat numaralarını listeleyin ve katılımcıların sormak zorunda kalmadan erişebilecekleri bir yerde (örneğin mola/ dinlenme odası) hazır bulundurun. Bu numaralar arasında, ülkenizdeki bölgesel ve ulusal çapta faaliyet gösteren kuruluşların, kadın örgütlerinin, cinsel şiddetle mücadele alanında çalışan örgütlerin ücretsiz yardım hatları olabilir. Farklı gruplara (LGBTİ+'lar, göçmen örgütleri, ırk temelli ayrımcılığa maruz kalan gruplar, azınlık grupları vs.) uzman desteği sağlayan yardım hatlarını ve çevrimiçi kaynakları da listeye ekleyin.
- Bu numaraları ve iletişim bilgilerini çevrimiçi kampanyalarınıza ekleyin ve atölye çalışmalarında veya diğer çevrimdışı etkinliklerde -gerektiğinde kullanmak üzere- hazır bulundurun.
- Yönlendirme yapmak üzere küçük örgütlerin iletişim numaralarını veya bilgilerini kullanmayı

düşünüyorsanız, haberdar olmaları için buralarla önceden iletişime geçin.

- Hayatta kalanlar kişisel deneyimlerini paylaşmak istediklerinde veya paylaşma ihtiyacı hissettiklerinde, onlara destek olmak için şunları göz önünde bulundurun:
 - Anlatmak istediklerini dinleyin ve (sorularınız olsa bile) konuşmasını bölmeysin.
 - Onlara inanın.
 - Bunun onların hatası olmadığını anladığınızı bilmelerini sağlayın.
 - Yardımcı olabilecek yönlendirmeler ve bu konuda çalışmalar yürüten kuruluşlar hakkında bilgi verin, ancak ne yapacakları konusundaki kararlarına SAYGI GÖSTERİN.
 - Yargılamayın, neden karşı koymadıklarını veya hemen yardım istemediklerini sormayın.
 - Gizliliklerine saygı gösterin. (Örneğin, isimleri veya ikamet adresleri gibi kişisel bilgilerini kendinize saklayın. Birinden bilgi almaya veya hayatta kalan kişilerin yaşadıkları hakkında başka bir ortamda konuşmaya ihtiyaç duyarsanız, ilgili kişilerin onayı olmadan, kimliklerini belli edebilecek hiçbir bilgiyi açıklamayın. Not alıyorsanız, kimliklerinin koruma altında olmasını sağlamak için notlarınızı güvenli bir yerde saklayın.)
 - Daha iyi hissetmek için ne yapmaları gerektiğini söylemekten kaçının. Hayatta kalan kişilerin, kontrolü ellerinde tutmalarına izin verin.
 - Karşınızdaki kişi, başkalarından zarar görme riski olduğunu ya da kendi kendine zarar verebileceğini söylüyorsa tecavüzle ilgili destek sağlayan bir yardım hattını veya acil yardım çağrı hizmetlerini (örneğin, Birleşik Krallık'ta 999) aramak konusunda rahat hissedip hissetmediklerini sorun.

Cinsel şiddetten hayatta kalanlar ve bu kişilere destek sağlayanlar için ek kaynaklar:

- Tecavüz ve Tecavüzün Etkileri [İng.], Rape Crisis South London. http://www.rasasc.org.uk/wp/wp-content/uploads/2014/01/rapeCrisisSouthLondon_rapeAndTheEffectsOfRape_informationForSupportersOfSurvivors.pdf
- Öz Yardım Tavsiyeleri [İng.], SARSAS. <https://www.sarsas.org.uk/self-help-guides/>
- Cinsel Saldırıya Uğradığımı Nasıl Anlatırım? [İng.], <https://www.projectconsent.com/how-do-i-tell-someone-about-my-assault>
- Bedenimi Geri Alıyorum [İng.], Cinsel şiddete maruz bırakılan kadınlara destek sağlayan Londra merkezli bir proje. <http://www.mybodybackproject.com/>

7. FAYDALI OKUMALAR VE KAYNAKLAR

Cinsel onay hakkında faydalı pek çok kaynak internette erişime açık haldedir. Bazıları bu kampanya kiti boyunca vurgulanmıştır. Diğer kaynaklardan bazıları ise şöyledir:

Projeler:

<https://www.consentcollective.com/>
<http://www.mybodybackproject.com/>
<http://www.consentiseverything.com/>
<https://www.projectconsent.com/>

Eğitim kaynakları:

Onay Hakkında Bilmeniz Gereken, Cinsellik Eğitiminde Asla Öğrenmediğiniz Her Şey [İng.]: <https://www.teenvogue.com/story/consent-how-to>

Erkekler, birinin onay verip vermediğini nasıl bilebilir? [İng.]:

https://www.scarleteen.com/how_can_men_know_if_someone_is_giving_consent_or_not_0

Beyler -Evet Siz, BEYLER- Tecavüzü Nasıl Önleyebilirsiniz? [İng.]:

https://www.scarleteen.com/article/abuse_assault/how_you_guys_thats_right_you_guys_can_prevent_rape

TedX Konuşması: Genç erkeklerin onayla ilgili düşüncelerini neden değiştirmeliyiz? [İng.]:

https://www.ted.com/talks/nathaniel_cole_why_we_need_to_change_the_way_young_men_think_about_consent

Şipşak Bilgiler: Cinsel Onayın Temelleri [İng.]:

https://www.scarleteen.com/article/disability_quickies/quickies_sexual_consent_basics

Amaze'in hazırladığı onay videosu [İng.]: <https://amaze.org/video/consent/>

Onay Nedir? [İng.]: <https://www.loveisrespect.org/healthy-relationships/what-consent/>

Onay Kalesi metaforu [İng.]: <https://everydayfeminism.com/2016/07/metaphor-for-consent/>

Sınırlar Hakkında Her Şey [İng.]: <https://www.rewriting-the-rules.com/sex/all-about-boundaries/>

Meg-John Baker'in hazırladığı Onay Kontrol Listesi [İng.]: <https://www.rewriting-the-rules.com/zines/#1570712847485-79489f1b-f52a>

"Bu çevrimiçi kaynak, herhangi bir şeyi (cinsel davranış, sosyal bir etkinlik, bir iş, bir ilişki...) onaya dayalı olarak yapabilmeniz için bir kontrol listesi sunuyor. Listedeki adımlar, insanların bir şey yapmayı özgürce kabul etmelerini, isteklerini, ihtiyaçlarını, limitlerini ve sınırlarını belirleyebilmelerini, kendilerini ilgili diğer kişilere ifade edebilecek kadar güvende hissetmelerini sağlamak için gerekli temel unsurları inceliyor ve ortaya koyuyor."

Öz onay: <https://loveuncommon.com/2017/09/28/self-consent/>

"Öz onay, temel olarak ihtiyaçlarınıza, arzularınıza ve sınırlarınıza saygıyla yaklaşmanız, kendinize dair meraklı olmanız ve özgün benliğinizi ifade eden seçimler yapmanızla ilgilidir. Başkalarıyla onaya dayalı ilişkiler yaşamayı öğrenmeniz en temel unsurdur budur, çünkü onaya dayalı eylemleri hayatınızın ve tüm etkileşimlerinin ayrılmaz bir parçası haline getirir."

Cinsel istismar: Hiç sorma fırsatı bulamadığınız sorular (videolu açıklamalar)[İng.]:

<https://ninaburrows.com/sexual-abuse-the-questions-youve-never-had-the-chance-to-ask/>

Kimyasal Seks (uyuşturucu madde kullanarak cinsel ilişkiye girmek) ve onay hakkında bir web sayfası (genel itibarıyla onay tartışmaları üzerine faydalı bir kaynak [İng.]):

<https://lgbt.foundation/news/chemsex-and-consent/228>

"Yes Means Yes!: Visions of Female Sexual Power and A World Without Rape" [Evet, Evet Demektir! Kadının Cinsel Gücünün Tasavvurları ve Tecavüzün Olmadığı Bir Dünya]. Derleyenler: Jaclyn Friedman ve Jessica Valenti.

Uygulama kaynakları:

Tokalaşma ve onay [İng.]:

<https://bishtraining.com/three-handshakes-an-activity-for-learning-how-consent-feels/>

https://www.youtube.com/watch?v=awrp_7EJGqyc

Onayın ne olduğunu öğretirken faydalanabileceğiniz önemli ipuçları [İng.]:

<https://bishtraining.com/top-tips-for-teaching-about-consent/>

Ücret karşılığında indirebileceğiniz diğer eğitim kaynakları [İng.]:

<https://bishtraining.com/product/the-consent-teaching-pack/>

Cinsellik konuşmak – onay çarkıyla başlamak [İng.]:

<https://loveuncommon.com/2018/02/14/negotiating-sex-start-with-the-wheel-of-consent/>

3 dakikalık bir oyun: <https://bettymartin.org/download-wheel/>

2 Dakikada Onayla İlgili Düşünme Şeklin Değişecek:

<https://www.youtube.com/watch?v=laMtr-rUEmY>

Atölye çalışmalarında bilgilendirme ve karşılıklı güven inşa etme üzerine (s. 14-16, İng.):

<https://www.Amnesty.org/download/Documents/ACT3000102015ENGLISH.PDF>

Podcastler:

Onaya Dayalı İlişki İçin 7 İpucu [İng.]: <https://megjohnandjustin.com/sex/7-tips-consensual-hook-up/>

Amacınız Onay Olsun [İng.]: <https://megjohnandjustin.com/relationships/make-consent-aim/>

Oluni'nin seks, ilişkiler, feminizm ve ırk üzerine *Laid Bare* (Açık Açık) podcasti (yetişkinler için, İng.):

<https://soundcloud.com/laidbarepodcast>

Netflix dizileri:

"Unbelievable", Cinsel şiddetten hayatta kalan Amerikalı Marie Adler'in gerçek hikâyesinden uyarlanmıştır: <https://www.netflix.com/gb/title/80153467>

"Sex Education": <https://www.netflix.com/gb/title/80197526>

Faydalı olabilecek diğer kaynaklar:

Çevrimiçi kaynaklar:

Sanal Akran: <https://bizimaramizda.org/>

Tabu Kamu: <https://www.tabukamu.com/>

Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Hakları Platformu (CİSU): <https://cisuplatform.org.tr/>

Öyle Değil Böyle: Medya Çalışanları İçin: <https://oyledegilboyle.org/>

Cinsel Şiddet Haberleri İçin Görsel Arşiv: <https://csgorselarsiv.org/>

İstanbul Sözleşmesi: <https://istanbulsozlesmesi.org/>

Videolar:

Güvenli İlişki ve Onay Nedir? https://www.youtube.com/watch?v=1W_-05WNb20

Öyle Değil Böyle - <https://www.youtube.com/watch?v=j0RacHSItxA>

Öyle Değil Böyle - Onay:

<https://www.youtube.com/watch?v=lyKZTMz2W00&list=PL89IJ-KSHtYxRzj9lOma60Paq1ahXdoF>

Öyle Değil Böyle - Hayır: <https://www.youtube.com/watch?v=V6zRgXgWSaw>

Öyle Değil Böyle - Mağdur Suçlayıcılık: <https://www.youtube.com/watch?v=LAAMbXOBvM8>

Mitler ve Gerçekler 1 - Kıyafet: <https://www.youtube.com/watch?v=4k8aUvnSalU>

Mitler ve Gerçekler 2 - Davranış: <https://www.youtube.com/watch?v=uFLIMPidjpQ>

Mitler ve Gerçekler 3 - Yer: <https://www.youtube.com/watch?v=qGtAJ6Fkh7o>

Cinsel Şiddetle Mücadelede Yapabileceklerimiz Var:

<https://www.youtube.com/watch?v=HgCwt8Yklnk>

Medyanın Cinsel Şiddetle Mücadele Yapabilecekleri Var:

<https://www.youtube.com/watch?v=SVqAkwwPo6g>

Destek Sistemi Nedir? <https://www.youtube.com/watch?v=-FWL9auK79U>

Okumalar

Onay Broşürü, CŞMD

<http://oyledegilboyle.org/wp-content/uploads/2018/02/onay-brosur.pdf>

Kavramlar Sözlüğü, CŞMD

<https://cinselsiddetlemucadele.org/wp-content/uploads/2020/02/KAVRAMLAR-SOZLUGU-2019-web-1.pdf>

Cinsel Şiddetle Mücadele İçin 10 Madde Kartları, CŞMD

<https://cinselsiddetlemucadele.org/gorsel-uretimler/10-madde-kartlari/>

Gençlerle Güvenli İlişkiler Üzerine Çalışmak: Eğitimciler ve Danışmanlar İçin Uygulama El Kitabı, CŞMD

http://cinselsiddetlemucadele.org/wp-content/uploads/2018/06/NVNY_gencler_kitap_web.pdf

Gençler Arası İlişkilerde Flört Şiddeti: Eğitimciler İçin Bilgilendirici Broşür, CŞMD

<http://cinselsiddetlemucadele.org/wp-content/uploads/2017/07/flort-brosur-internet.pdf>

İstanbul Sözleşmesi, Uluslararası Af Örgütü

https://www.amnesty.org.tr/public/uploads/files/I%CC%87ST%20So%CC%88zles%CC%A7me_31082021_R_WEB.pdf

Türkiye, Sözleri Eyleme Geçir: Kadına Yönelik Şiddeti Ortadan Kaldırma Yükümlülüğü, Uluslararası Af Örgütü

https://www.amnesty.org.tr/public/uploads/files/Rapor/TR_EUR4451092021.pdf

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Uluslararası Hukuk Mekanizmaları: Pratik Bilgiler El Kitabı, Mor Çatı Vakfı

<https://morcati.org.tr/kitaplar/487-kadina-yonelik-siddetle-mucadelede-uluslararasi-hukuk-mekanizmalari-pratik-bilgiler-el-kitabi/>

Cinsel Şiddeti Dile Getirmek Güç Ama Mümkün, Mor Çatı Vakfı

https://www.morcati.org.tr/attachments/article/185/Cinsel%20Siddeti_Dile_Getirmek_Guc_Ama_Mumkun_web_2016.pdf

#letstalkaboutyes

